

Itt van, itt az én újságom!	Tele dallal, tele képpel,
Csakhogy itt van, régen várom.	Telistele szép mesékkal.
Napkeletről tündér hozta,	Mese, mese, tarka szárnyon,
Ez aztán a kedves posta!	Fogjátok meg, el ne szálljon!

(1889. dec. 15.) Minden idők legjobb és méltán legnépszerűbb magyar gyermeklapja.

Első száma a Singer és Wolfner (ők hozták fel e miatt Pósat Szegedről) kiadócégnél. Jóval újév előtt 3500 előfizető! Pósa, haláláig lankadatlan szorgalommal, aggódó, érzékeny és páratlan lelkiismeretességgel szerkesztette; szerető gondossága, arany kedélye, szíve-lelke ott ragyogott minden lapon. *Döbbenetesen nagy koncepciójú gyermekújság-szerkesztő volt. Lapja rovatai, amelyek kiállták évtizedek kemény próbáit, önmagukért beszélnek. Elbeszélések, mesék, mondák, színdarabok és leírások, versek és verses-mesék, dalok kottával, ismeretterjesztő közlemények és vegyesek, játékok, aranykalászkok, közmondások, nagyapó tréfái, egy kis fejtörő, a szerkesztő bácsi postája.*

Micsoda műfaji változatosság a 6-10 éves gyermekek számára jól olvasható, burkoltan emberi értékekre nevelő, egyben szórakoztató irodalomban! (1914–1936: Gaál Mózes; onnantól összevonva a Tündérvásár c. lappal. Utóélete hosszú...)

1878-ban jelent meg első verseskötete *Költemények* címen, mely zajos sikert aratott. A gyermekirodalom felé MIKSZÁTH KÁLMÁN baráti bírálata után fordult.

Szegeden, 1882. június 15-én jelenik meg első gyermeklapja, a Jó Barát; 17 szám összesen.

„A *Hintóka, ringóka* c. gyönyörű dal ritmusában valami ősi és titokzatosan bájos muzsika lüktet. Mintha az anyatermészet dúdolná a lengő hintán ujjongó gyermeke fülébe.” (*Herczeg Ferenc* előszava az 1914-ben megjelent jubileumi *Gyermekversek* című kötetben.)

Pallas Nagy Lexikon (1893–97): Pósa költészetének 5 fő iránya: dalköltészet, apró történetek, gyermekköltészet, anyakultusz, hazafias költészet. „Általában legfőbb érdeme a gyermekköltészet megalapítása.”

„A Dankó hegedűje nótáfvá nőtt össze a Pósa lantjával; a magyar faj lelke zengett rajta, s csak hullott, hulldogált róla a nóta: a szép, szomorú magyar nóta.” (LŐRINCZY GYÖRGY)

Dankó Pista: Szeged-Szatymaz, 1858. június 14. – Bp., 1903. március 29. Cigány nótaszerző. Rövid élete során több mint félezer dallamot, nótát komponál. Temetése Budán kezdődik, Szegeden ér véget. Pósanak köszönheti a szegedi szobrot, mely *Margó Ede* önzetlen alkotása (lemondott tiszteletdíjáról).

LŐRINCZY GYÖRGY: „Négy évtizeden keresztül Pósa Lajos volt a legelszántabb őrtálló a magyar költészet berkeiben, a leghívebb dalnok a magyar mezőkön, aki a magyar nemzeti ideálok kultuszában soha meg nem ingott, soha idegen tarlókra nem kalandozott, hanem dalaiban mindig magyar érzést és magyar gondolatot, magyar erkölcsöt és magyar dicsőséget, magyar szépségeket magasztalt, zengett és szórt széjjel költészetének kifogyhatatlan és tiszta forrásaiból.”

NAGY LÁSZLÓ (1857–1931) pedagógus, tanügyi író, az első európai hírű magyar gyermekpszichológus; *Magyar Tanítóképző*, 1906. december:

„Pósa a gyermekversköltésnek új irányát teremtette meg (művészeti, gyermeklélektani, nemzeti irányú). A gyermekversekben az érzelmi és művészeti elemeket tette uralkodóvá. Költészetének középpontjává a gyermeki lélek eredeti sajátosságait tette. Verseiben a népköltésnek, különösen pedig a népies gyermekverseknek tartalmi és alaki elemeit használja fel. Itt-ott megnyilvánul Petőfi hatása is.

Az ő versei a gyűjteményes kiadványok, a gyermekújságok, a tankönyvek és olvasókönyvek révén eljutottak a palotákba és a kunyhókba. Költészete a gyermeki lélekkel teljes harmóniát alkot. A gyermekek szívéhez nem az értelem nehéz szekerén, hanem a képzelet könnyű szárnyán férközik. *Ritka tiszta és harmonikus világ az ő világa.*

Jól tudja, hogy a gyermek a versben elsősorban a zenét keresi. Az ütem, a hangzatos rímek és a jól csengő szavak kedvéért tanulja meg a verset. Lelkében a költészet és a zene nagyon is összetartozó művészeti tényezők. Erre a tényre építve csengenek-bonganak gazdag s ízes magyaros nyelven költeményei, melyeket áthat a természet szeretete éppúgy, mint az idealizmus.

A nagyobb mesék leginkább eredeti magyar népmesék átdolgozásai, a kisebbek saját szerzeményei. Költészete a leggazdagabb és legértékesebb segédeszköze a magyar tanító nevelőmunkájának.”

Meséinek üde szépsége, gyermekmondáinak naiv frissessége ma is magával ragad.

aranytollú gyermekbarát; mesekirály; a gyermekek édes szavú, arany-szívű költője

Gyermekköltői hitvallása: *A gyermeki szív és lélek tiszta levegője, szabad mozgása és erősítő tápláléka az üde virágokkal, aranyos pillangókkal ékeskedő mezőnek friss tavaszi fuvalma...*

Pósa bácsi varázsverseinek köszönhetően „zúg a szél a hegyek ormán, virág nyíl a völgyek ölén, vidámság honol a csendes tanyákon, verőfény dereng a komor, zajongó városokban”.

Képzeljük csak el, hogyan születtek ezek a nagy erejű alkotások!

„Ott ül egy karosszékben. Füst gomolyog körülötte, mint a mesebeli királyleány kékes fátyola. A bemártott toll ott hever előtte, ő maga hátrahanyatlik, a szeme le van csukva. Talán alszik? Nem biz’ a. Ábrándozik, mesék szárait szövögeti. Egy-egy napsugár betéved az ablakon, odalopózik a lezárt szempillákhoz, s mosolyog ő is, a napsugár is. És készen van a vers, tele aranyos derűvel, humorral vegyest.”

A mesekirály, a gyermekek hatalmas varázslója szerint „van valami, ami mélyebb a tengernél, magasabb a legmagasabb hegynél, illatosabb a rózsánál, édesebb zenéjű a hárfánál és végtelenebb a kéklő égnél”. – Mit gondoltok, mi az? – A szív. Pósa Lajos a szívről énekelt szívhez szólóan. Ezért is lett a gyermekek édes szavú, arany-szívű költője.

KUN MIKLÓS JENŐ:

Pósa Lajos sokat nyomorogva szerezte meg tanári diplomáját, tanított is, ám útját a sors, a hírlapírás tövises pályáján, a költészet felé terelte. Előbb fővárosi lapokba írt, majd 1881-ben, Mikszáth Kálmán utódként a *Szegedi Napló* munkatársa lett. Szegeden borult virágba költészete; itt ismerte meg **Dankó Pistát**, akinek első és legjobb szövegírója volt, s mindvégig igaz pártfogója maradt. A nagy nótaköltő halála után országos gyűjtést kezdett, és ellenállást, közömbösséget leküzdve, márványszobrot emeltetett az emlékére.

Egykori iskolatársa, Mikszáth baráti ösztönzésére fordult a gyermekköltészet felé. Irodalmi működésének jelentőségét **Tömörkény István** már 1888 elején hangsúlyozta, aki Pósaiban – pályatársai közül elsőként – az ifjúsági irodalomnak mint új műfajnak a megteremtőjét látta.

Visszaköltözött a fővárosba, és 1889. december 15-én **Benedek Elekkel** megindította, majd haláláig szerkesztette *Az Én Újságom* c., első irodalmi értékű, hazafias szellemű és európai színvonalú gyermeklapunkat.

Gyermekirodalmunk teremtő munkájába korának rangos íróit, festőit és grafikusait, valamint a tudományos élet neves képviselőit vonta be; az új műfaj fáradhatatlan ösztönzőjeként fiatal írók hadát indította útjára. Elévülhetetlen érdeme, hogy felfedezte az őt apjaként tisztelő Móra Ferencet (1905-ben). Móra megható verssel búcsúzik tőle 1916-ban (Pósa Lajos sírjára).

Gyermekirodalmi munkássága iránti elismerésük jeléül a Kisdednevelők Országos Egyesülete 1897-ben tiszteletbeli tagjával fogadta a gyermekek rajongva szeretett költőjét. Folyóiratuk és hivatalos közlönyük, a Kisdednevelés, mindenkor tág teret biztosított gyermekverseinek és az azokra épülő óvodai gyakorlatoknak.

”Pósa gyermekversei természetesebbé, szabadabbá, elevenebbé, játékszerűbbé teszik a foglalkozásokat.”

Mintegy ötvenkötetnyi gyermekverse jelent meg. Munkái *A Hét*, a *Budapest* és az *Új Idők* hasábjain is napvilágot láttak. Gondozta a **Filléres Könyvtár**at, Szegeden és Budapesten szerkesztette az elemi népiskolák olvasókönyveit.

Sok száz versét zenésítették meg, a legtöbbet Dankó Pista. Négyet az ifjú **Bartók Béla**.

A *Bartók Béla* által megzenésített Pósa-versek: *Őszi szellő...*, *Még azt vetik a szememre...*,
Nincs olyan bú..., *Ejnye! Ejnye!*

A magyar nóta "himnuszává" vált *Eltörött a Dankó Pista nótás hegedűje* című alkotását a felejthetetlen Jákó Vera. Számos gyermekverse épült be az óvodai foglalkoztatók anyagába – ugyancsak megzenésítve.

Negyvenéves írói jubileumán – **1914. június 7-én** – több tízezer gyermek köszöntötte a városligeti Millenárison.

Nagy László munkásságának folytatója, a fiatalon elhunyt **Kenyeres Elemér** 1926-ban közzétett tanulmányából idézem:

"Aggodalom nélkül, bátran járhatunk Pósa mezején, utunk nem visz vad vizekre, sem hínárba; sem mérges büröktől, sem bolondító beléndektől nem kell féltenuünk gyermekeinket. Pósa mezején aranyos nap mosolyog, és enyhe szellő hajtogatja a karcsú virágok illatos fejét.

Herman Ottó, a legnagyobb magyar természettudós szó szerint a következőket nyilatkozta: *"Nyíltan állíthatom és be is bizonyíthatom, hogy az idei Nobel irodalmi díj Pósa Lajost illeti, mert Ő teremtette meg a magyar nemzet számára a gyermekirodalmat. Ha ez nem érdem a Nobel vagy más díjra, akkor nincs érdem ezen a világon."*

Adalékok: *"Magyarországon az általános iskolát elvégzettek 50%-a nem képes sem önálló olvasásra, sem önálló tanulásra."* (Szilágyi Gyula, szociológus: *Megbukott az iskola?* – Osiris Kiadó, 2004)

"Magyarországon a lakosság 60 %-a egyetlen könyvet sem olvas el egy évben és még ennél is ijesztőbb, hogy a 18-29 évesek egyharmada még sohasem járt könyvtárban." (Nagy Attila, OSZK, olvasásszociológus – 2006; sajtóközlemény)

*„Mit ér a nép, ha nincs önérzete,
Csak talpnyaló rabság az élete.*

*Szabad nemzet lehet nagy és dicső,
a szolgafajt elsöpri az idő.”* (Pósa L.)

MÓRA FERENC: *Pósa Lajos sírjára* – részletek

Ott dalaid muskátli bokra
Mindig nyit a kis ablakokba,
S a tanyai pásztorgyerekek
Ajkán kesergőd kesereg. ...

(Ott = Szegeden)

Rőzsetüzem nem látszik messze,
Magamnak ég csak híves este,
Hamvát befödi az avar,
De míg ég: tiszta és magyar.

S ha nincs is benne egyéb semmi,
Már szívemet sírodra tenni
Élő virágul rá merem,
Áldott tanító-mesterem!

(Székfoglaló a Petőfi-társaságban; felolvasatott 1916. márc. 12-én)

ÖSSZEÁLLÍTOTTA (FELKUTATTA) ÉS KÖZKINCCSÉ TESZI 2011 ŐSZÉN:

PECZNYIK IBOLYA NYUG. KAZINCZY-DÍJAS MAGYARTANÁR